

MISJON I EN JAPANSK DRABANTBY

av

JAN-MARTIN BERENTSEN

Kirke og misjon i Japan anno 1971. En fascinerende og spennende sektor av kristelig samtidsorientering som det vanskelig lar seg gjøre å gi fyldestgjørende rede for i en begrenset tidsskrift-artikkel. Her skal vi konsentrere vår oppmerksomhet om den del av evangeliseringsarbeidet som kanskje kan sies å være mest typisk for misjonsinnsatsen de siste år i denne moderne stormakt, bortsett fra det som gjøres gjennom massemedia.

Misjon og kirke i Japan har de siste decennier — i tillegg til de mere tradisjonelle problemer en forbinder med en «misjonsmark» — blitt stilt ansikt til ansikt med alle de problemer som reiser seg i en moderne industristat: Folkeflytting, urbanisering, industrialisering osv. Og enten en nå ser på de moderne stater i Europa, drar vest til USA eller altså øst til Japan, møter vi overalt det samme sosiologiske fenomen: Oppbygging av norske drabantbyer, amerikanske «new-towns» og japanske «danchi», som satelitter rundt de store befolkningssentra. Et gjennomgangstema i all tale om misjon i Japan de siste 10-20 år har vært nettopp dette: Hvordan skal vi nå inn i de store drabantbyene?

Dette vil vi nedenfor se litt nærmere på, og vi vil konkretisere problematikken ved å skissere et eksperiment som undertegnede har deltatt i på Det Norske Misjonsselskaps felt. Det vil imidlertid tjene forståelsen først å tegne noen trekk i utviklingen i Japan fra annen verdenskrig av.

I

Atombomben over Hiroshima 6. august 1945 gjorde en brutal ende på alle Japans drømmer om et mektig keiserrike omspennende hele det Fjerne Østen. Det Japan som tapte krigen,

var et totalt utarmert øyrike, som neppe hadde klart å holde krigen gående særlig lengre i noe fall (selv om atombomben hadde vært spart). Den nye æra (for det stolte keiserdømmet startet således fullstendig på bar bakke. Det er derfor nærmest et akademisk problem å diskutere hvorvidt det tjente til Japans fordel eller ei å bli så sterkt knyttet til USA etter krigen som det ble. Uten denne nære tilknytning til de Forente Stater, med all den økonomiske og annen hjelp det betydde, er det umulig å si i hvor mange år Japan måtte ha lidd i krampetrekninger etter nederlaget.

I samarbeid med sin beseirer kunne imidlertid Japan nå øyeblikkelig starte på veien mot ny velstand og ære. Spør vi etter forutsetningene for Japans kolossale økonomiske vekst i etterkrigsårene, er dette uten tvil en av dem. I disse 25 år, mens større og mindre kriger kontinuerlig har herjet store deler av det øvrige Fjerne Østen, har Japan kunnet investere praktisk talt alle sine økonomiske og menneskelige ressurser for fredelige formål, beskyttet under den enorme amerikanske forsvarsparaply.

Og likevel er kanskje ikke dette den vesentligste forutsetning. Krigsnederlaget var et sviende sår i et mektig folks selvbevissthet. En hel nasjon ble spontant mobilisert — ingen ordre nødvendig — i en nesten febrilsk innsats for å rehabilitere Japans ry. I en håndgripelig «én for alle - alle for én - ånd» gikk japanerne sammen om å gjenvinne den tapte storhet skritt for skritt. Hva denne kollektive og totale innsats har frembragt, viser dagens Japan.²

Med den økte velstand har naturlig nok fulgt økt selvbevissthet. De siste ti-år i Japansk politikk viser en bevisst og stadig voksende tendens til å ville markere sin identitet i internasjonal sammenheng. Som eksempler kan nevnes ting av så ny dato som de vellykte forhandlinger med USA om tilbakelevering av Okinawa, stadig pågående drøftinger om reduksjon av de amerikanske baser i Japan, henvendelse til Sovjetunionen om tilbakelevering av øyene i nord, og nye fremstøt i bestrebelsene for å normalisere forholdet til Kommunist-China, uavhengig av USA's synspunkter i saken.

Innenrikspolitisk har naturlig nok også forholdet til de Forente Stater skapt vesentlige skillelinjer i partipolitikken. En sterk pro-amerikansk tendens har hele tiden kjempet mot en innbitt anti-amerikansk holdning. Det har ofte i praksis fordelt seg slik at den pro-amerikanske tendensen stort sett rommes i den konservative, liberal-demokratiske leir, mens anti-amerikanismen fins på den progressive, men svært splittede sosialistisk-kommunistiske fløy, skjematisk sagt. Som et markant uttrykk for tendensen og trangen til å markere sin japanske identitet, har vi fått det fenomenalt ekspanderende, religiøs-politiske parti Komeito. Det er en direkte utløper av den nye, fanatiske buddhist-sekten Soka Gakkai, som i tiden siden krigen har hatt en utrolig vekst, og sammen med sin politiske utløper, Komeito, i dag må sies å utgjøre et av de mest interessante og spennende fenomener i landets religiøse og politiske liv.³

Når såpass mye her sies om de rent historisk-politiske trekk, er det fordi vi møter disse tendenser igjen i den praktiske hverdag på det lokale plan. Identitetsproblemet, «Amerika-komplekset», den kollektive innsatsvilje osv., møter oss ikke minst i den sosialt og politisk engasjerte befolkningsgruppe vi finner i drabantbyene. Men før vi ser nærmere på denne, et par ord for å skissere den sosiologiske og religiøse bakgrunn.

Som det ble sagt innledningsvis, har også Japan opplevd en kolossal folkeflytting, en bevegelse fra landet til storbyene. Industrialiseringen har trukket store skarer av unge inn til industristrøkene, som samtidig representerer de vesentlige sentra for høyere undervisning. Nær halvparten av Japans 104 millioner mennesker bor i dag i eller ved de fire store industriområdene, Tokyo, Nagoya, Osaka og Kitakyushu. Samtidig med denne stadige strømmen *inn* til storbyene, har der også det siste ti-år foregått en stadig sterkere flytting *ut* fra bykjernene til de nye boligstrøk i de nærmeste omgivelser, med andre ord til drabantbyene.

Denne bevegelse i folket har selvsagt medført store omveltninger av forskjellig art. Således er landsbygda og de gamle boligsentra stort sett blitt tilbake som den religiøse og politiske

konservatismes høyborg, mens sosialisme, kommunisme og alle former for radikalisme for en stor del har funnet sine «strongholds» i drabantbyene. De gamle verdier knyttet til slektsamhörighet og slektsamliv, er i sterk grad byttet ut med den moderne storbykulturs nye verdier som utdannelse, levestandard og materielle goder. Vi skal senere komme tilbake til konkrete eksempler på den konflikt som kan oppstå i møtet mellom disse gamle og nye «verdier».

Også på det religiøse området har det funnet sted betydelige forskyvninger. Enkelt, men kanskje med noenlunde nøyaktighet, kan vi også sammenfatte disse forskyvninger i en dobbel tendens. På den ene side har urbanisering og industrialisering også i Japan gått hånd i hånd med *sekularisering* av samfunnet. Interessen for de gamle religionene har avtatt påtagelig i de nye boligsentra, og dette tomrom synes å være fylt med en materialisme og populær tro på vitenskap og fremskritt som har sin direkte parallell i våre samfunn i Vesten. På den annen side har også Japan opplevd sin nasjonal-religiøse renessanse. Men heller enn en renessanse av de gamle religioner i tradisjonell form, har dette i Japan gitt seg utslag i det originale oppkomme av såkalte «nye religioner» det siste sekel. Begrepet «nye religioner» er dog bare delvis korrekt, ettersom de aller fleste av disse er så avhengig av gammel japansk religiøs tradisjon, at de neppe har muligheter for å gjøre seg gjeldende utenfor Japans egen jord, og rettere burde betegnes som «sekt». Noen er dog av større originalitet og åndelig tyngde, og legger for dagen en misjonsiver som er helt imponerende. Det gjelder f.eks. både Tenrikyo og Soka Gakkai (som vi dog tidligere betegnet som en buddhistisk sekt).⁴ Denne dobbelte tendens kan settes i relieff ved det faktum at mens de spesialproduserte husaltere for små blokkleiligheter sies å selge meget dårlig, bygges det ene kjempemessige hovedkvarter etter det andre til millioner av kroner for flere av disse «nye religionene».

II

Vi nevnte tidligere de fire store industri- og befolkningsentra Tokyo, Osaka, Nagoya, Kitakyushu. Vi bør også ta med Sapporo på den nordligste øya, Hokkaido. Det er særlig i disse områdene drabantbyene er bygd, og fremdeles bygges. Det dreier seg om «byer» med et innbyggertall varierende fra 10-15 000 og opptil 2-300 000. (Verdens største drabantby, som fullt utbygd skal romme 300 000 mennesker, er under oppbygging utenfor Osaka.) Forskjellige private og halvoffentlige selskaper står for planleggingen og oppbyggingen av disse danchi-ene. Det hersker forskjellige regler og forskjellig praksis fra boligselskap til boligselskap, men det vi nedenfor vil si, refererer seg til Japans Boligbyggelag (Nihon Jutaku Kodan). Det er uten sammenlikning det største av disse byggelagene, og for en stor del statsdrevet. Her planlegges systematisk og sentralt, i samarbeid med de involverte kommunale myndigheter, for alle de store befolkningsentra. Store arealer skog og mark, til tider flere mil fra bykjerne og uten noen som helst form for kommunikasjon, legges ut til drabantby. Skogen fjernes, landskapet jevnes, jernbane, veier, vanntilførsel og kloakk anlegges, og en by skyter i været i løpet av forbausende kort tid. Flere av disse drabantbyene er delt i to, med et område for boligblokker og et for tomtesalg til privatboliger. Daghem, barnehager, skoler, lekeplasser, fritidssentra, samfunnshus og forretningsstrøk, alt sammen er lagt inn i planene fra starten av.

Et meget vesentlig trekk ved denne byplanleggingen, sett fra misjonærens synspunkt, er det prinsipp at intet område legges ut til *religiøst formål*. En kan således ikke kjøpe en egnet tomt og bygge en kirke for å starte evangeliseringsarbeid blant befolkningen. Det samme gjelder også for buddhister, shintoister og samtlige «nye religioner». Det fins intet tempel i Japans Boligbyggelags drabantbyer. Dette har selvfølgelig sin forutsetning i den religiøse pluralisme som det japanske samfunn rommer. Her er mange religioner og sekter som er interessert i å komme inn i drabantbyene. Og heller enn å forsøke å skifte sol og vind

mellom disse og avgjøre hvem som skal komme inn hvor, har man altså vedtatt et slikt generelt prinsipp som appliseres på alle, og som steriliserer drabantbyene religiøst sett. Den eneste måten kristen misjon kan komme inn i disse drabantbyene på – bortsett fra husmøter i private hjem og virksomhet med sentrum i en utenforliggende kirke⁵ – er gjennom forhandlinger med boligbyggelaget å oppnå tillatelse til å bygge og drive en av de planlagte sosiale institusjoner, som f.eks. et fritidssenter eller daghjem/barnehage. (Vi skal nedenfor komme tilbake til dette.)

Ser en på *befolkningen* i drabantbyene, er det flere ting som slår en nokså raskt. En skal ikke annet enn å kjøre rolig rundt og betrakte folkelivet for å oppdage at befolkningens gjennomsnittsalder er temmelig lav. I alle fall i blokkbebyggelsen er det alt overveiende unge ektepar. Tenåringer er det følgelig få av, mens det vrirler av barn. Likeledes er her påtagelig få gamle. Og her vil vi komme tilbake med et konkret eksempel på det vi nevnte om konflikten som oppstår mellom gamle og nye verdier. Japanerne er sterkt tradisjons- og slektsbundne. Det konfusianske samfunnsmonster som har bundet nasjonen sammen i hundrevis av år, er familie- og slektsorientert, noe som f.eks. har gitt seg utslag i det gjensidige ansvarsforhold unge og gamle i familien står i til hverandre. Liksom foreldrene har ansvar for barna i oppveksten, har barna ansvar for foreldrene i alderdommen. Dette har i praksis betydd at minst tre generasjoner alltid har bodd sammen, barn, foreldre og besteforeldre. For dette tradisjonelle samfunnsmonster synes drabantbyen å være en eneste diger smeltedigel. Selv om et eget rom for bestemor og/eller bestefar skulle være med i beregningene, er det slett ikke enkelt for de gamle å slå seg ned i 4. etasje i en gold betongblokk. Mange praktiske ting gjør at drabantbyen ikke er særlig egnet for gamle mennesker. Dertil kommer at kappløpet etter materielle verdier i den moderne storbykultur synes å ha ført til at flere og flere unge mennesker føler ansvaret for de gamle som en klamp om foten, de gamle idealer og strukturer til tross. Spørsmålet om det forholdsvis beskjedne antall gamle i drabantbyene da er fordi de gamle helst ikke vil bo der, eller det er fordi de unge ikke

ønsker å ha dem med, kan neppe besvares i noen enten-eller kategori. Her er en dyptgående konflikt i møtet mellom gamle og nye mønstre, som en ikke skal ha vært lenge i en japansk drabantby for å føle.

I Japan, som i Vesten, er innbyggerne i en drabantby hva amerikanerne kaller «white-collars». Det vil si mennesker som yrkesmessig er å plassere som funksjonærer, statsansatte, lærere osv. Altså typisk middelklasse, om en vil bruke et slikt begrep. Svarende til det vi ovenfor sa om drabantbyene som «strongholds» for mere venstreorienterte politiske grupper, er befolkningen i disse byene til dels sterkt politisk og sosialt engasjert. Mange nye problemstillinger i det japanske samfunn, som f.eks. kvinnens plass i arbeidslivet, nøkkelbarn-problemet o.l., har for en stor del sin opprinnelse her. Og løsningene, både praktisk og politisk, kjempes i første rekke fram i drabantbyen.

Nok et typisk trekk er det at mannen mangler i dette samfunn ca. tolv timer i døgnet. I tillegg til den lange arbeidstid, kommer til dels lange reiser på buss og tog til og fra arbeidsplassen. Fra 7-8 om morgenen til 7-8 om kvelden ser en stort sett bare kvinner og barn i danchi-ene. Dette er med å skape et menneskelig problem av atskillig størrelsesorden, nemlig *kontaktproblemet*. Kvinnene har for så vidt god anledning til å få vennskapelig kontakt i nabolaget, men den anledningen er for mennene omtrent lik null. Det fører igjen til at menneskelig kontakt familiene imellom bare fins i uhyre liten grad. Her kommer vi forøvrig til et typisk trekk i japansk samfunnsliv som gjør kontakt og ensomhetsproblemet om mulig enda større i en japansk drabantby enn i f.eks. en norsk. Statsadministrasjon, privat næringsliv og skolevesenet opererer alt sammen etter det prinsipp at de ansatte stadig forflyttes til ny tjeneste i andre kontorer, andre filialer, andre skoler osv., til dels på ganske andre kanter av landet. Disse stillingene søkes ikke, men besettes ved beordring, og det er en forutsetning for alt avansement at en deltar i denne stadige rullering. I de fleste tilfeller betyr det også flytting for familien. Dette gjør at det blir svært liten stabilitet i drabantbybefolkningen, som jo særlig er knyttet til yrkesgrupper hvor en

opererer etter dette system. En regner realistisk med en gjennomsnittlig utskifting på 10 % pr. år, noe som jo betyr at i løpet av en ti-årsperiode vil praktisk talt hele byen være fornyet. Dette *kontinuitetsproblem* synes å bidra sterkt til å øke kontakt- og ensomhetsproblemet i en japansk drabantby. Hva disse to problemer — kontinuitets- og kontaktproblemet — betyr for evangeliseringsarbeidet, skal vi straks komme tilbake til.

Etter disse generelle bemerkninger vil vi konkretisere en del av det som her er sagt, ved å se nærmere på et eksperiment i drabantby-evangelisering som vi har gående i Det Norske Misjonsselskaps sammenheng i Japan.

III

Det Norske Misjonsselskap kom for noen år siden i den merkelige situasjon at de kommunale myndigheter i en større by ba misjonen bygge og drive et daghjem i en drabantby under oppbygging. Tomten som var registrert til dette formål, ble tilbudt meget rimelig. I samtalen med de kommunale myndigheter og boligbyggelaget (Nihon Jutaku Kodan), ble muligheter og restriksjoner etterhvert klarlagt. Misjonen gjorde det helt klart at dersom den skulle tenke på å ta imot utfordringen, måtte forutsetningen være at daghjemmet skulle kunne drives i kristen ånd og etter kristne prinsipper for oppdragelse og undervisning. Dette ble det nokså snart gitt grønt lys for, noe som i seg selv vitner om den respekt kristendommen tross alt nyter i en stor del av befolkningen i Japan.

På den annen side ble det gjort klart fra boligbyggelagets side, at det ikke ville godtas at tomten ble benyttet til noe annet enn den var regulert for, f.eks. til ren kirkelig virksomhet. Tomten var regulert for *sosialt* formål, og det ville være lovbrudd å bygge på den en kirke, som registreres som *religiøs* juridisk person. Skulle man ønske det, ville en del av tomten først måtte omregistreres til religiøst formål, og det ville ikke byggelaget tillate før fem år var gått, på grunn av sitt prinsipp om religiøs nøytralitet. Noe annerledes kunne saken stille seg dersom det var et

sterkt ønske blant drabantby-befolkningen om å få en kristen kirke. Da ville en eventuell søknad bli vurdert. Ingen restriksjoner fra byggelagets side ville dog ha gyldighet for mere enn fem år. Hvorvidt en omregistrering av tomten da ville kunne realiseres, ble sagt å være et åpent spørsmål, da ikke bare boligbyggelaget men også staten skal godkjenne slike ting.

Med disse ting bragt på det rene, valgte Misjonsselskapet å si ja til utfordringen og gå inn i drabantbyen, foreløpig med oppbygging av et moderne daghjem for 60 barn. Vårt mål har helt fra starten vært klart: Ikke bare å drive et godt daghjem, men å møte folket i denne byen med evangeliet om Jesus Kristus. I første rekke gjennom daghjemmet, og dernest gjennom de muligheter for evangelisering som måtte by seg.

Det sier seg selv at i en slik situasjon vil svært mye avhenge av opinionen i stedets befolkning. Det ble derfor ganske snart klart for oss at dersom vi ikke med vårt daghjem fikk etablert oss som et populært trekk i bybildet, ville situasjonen bli meget vanskelig for videre fremstøt. Lokalbefolkningen måtte få merke at her var en institusjon som var *for dem*, en institusjon som var interessert i å stå *til tjeneste* på forskjellig vis på det menneskelige plan, en institusjon som var *deres* i like høy grad som den var *vår*. Dette fikk snart praktiske utslag i et utstrakt samarbeid med foreldrene i driften av daghjemmet. Dernest ga det seg utslag i at lokalene, i den grad det var praktisk mulig, ble stilt til disposisjon for forskjellige aktiviteter for barn og ungdom: Tegneundervisning, musikkundervisning etc. Alt sammen som uttrykk for en bevisst «politikk».

Dermed var snart kontakten skapt, og folk i drabantbyen begynte etterhvert å etterlyse mere «direkte kirkelig virksomhet». Noen (ikke-kristne) ba oss starte søndagsskole for barnas skyld. Den vokste raskt og samler 60-70 barn hver uke. En engelsk begynnerklasse for husmødre ble snart til bibelklasse og utgangspunkt for månedlig kvinneforening. (10-15 av nabokonene har vært flittig med). Og etter en stund fikk vi kontakt med noen få som ønsket regulære kristelige møter. Utfordringen ble straks tatt opp i form av faste husmøter i misjonærboligen. På denne må-

ten utspant det seg etterhvert en ganske livlig og mangeartet aktivitet omkring daghjemmet og misjonærboligen, uten at vi på noe punkt hadde turt fram som en inntrengende gruppe utenfra. Åpen «reklame» og avertissement har således aldri vært brukt. De første er nå døpt og grunnlaget er således allerede lagt for en menighet.

Ennå er det tidlig å trekke konklusjoner av erfaringene som er gjort her, men refleksjoner over arbeidet og et forsøk på vurdering av situasjonen er nødvendig. Det første problem som misjonæren står overfor i møtet med drabantbyen, er naturlig nok *kontaktproblemet*. Er det lite kontakt japanerne imellom, hvordan skal da en utlending vente å oppnå kontakt med folket her?

Gjennom daghjemmet har vi imidlertid helt fra starten hatt en enestående fordel på dette punkt. Det fører oss rett ut i det pulserende liv til møte med innbyggerne der de befinner seg i den travle hverdag. Vi konfronteres med alt som rører seg både på det private og det sosiale plan, ja, også på det politiske. Vi er vist stor tillit ved å bli betrodd 60 barn fra morgen til kveld uken igjennom, til kristen oppdragelse og undervisning. Problemet for oss er hvordan vi best skal kunne utnytte denne kontakt til fremme av Guds rike. At vi her må fare fram med en viss varsomhet, er klart. Her fins mennesker i byen som ut fra politiske, ideologiske og religiøse motiver ikke er begeistret for at områdets eneste daghjem skal drives på kristen grunn, og velger å gå kraftig til felts mot at byen innbyr til en slik praksis. Det kreves stor visdom skal en klare å utnytte institusjonen maksimalt for evangeliet, samtidig som en ikke skaper unødige irritasjoner og misnøye i befolkningen.

Men her er mere å si om kontaktspørsmålet. Det har vist seg at det generelle behov for samfunn og et vennskapelig miljø i drabantbyen kan være en god forbundsfelle for misjonæren. En engelsk-klasse, en bibelklasse, en kvinneforening osv., vil snart kunne regne med en viss interesse simpelthen fordi flere vil se det som en kjærkommen anledning til medmenneskelig kontakt. Dette gjelder særlig husmødrene, som er hjemme og har tid til slikt, og viser en forbausende åpenhet for nye impulser. Her er

en stor anledning for kristen misjon. Atskillig verre er som sagt problemet når det gjelder mennene, ganske enkelt fordi der ikke er fritid til overs. Den lille fritid som måtte finnes, er til overmål nøye disponert for hobbies og spesielle interesser. En stor prosent har ikke søndagsfri, og er av den grunn avskåret fra å møte til vanlig kirketid. Disse ting gjør at problemet med møte-tid, og likedan møteform (gudstjeneste, husmøte, gruppemøte osv.), stadig må oppta oss. Det er ikke umulig at dette proble-met vil rette på seg i årene som kommer, etter som tendensen med kortere arbeidstid og fem-dagers uke også synes å ville erobre Ja-pan, sammen med den kolossale og alminnelige heving av leve-standarden.

Det neste problem vi møter er hva vi kalte *kontinuitetsproblemet*. Allerede de to første år av virksomheten viste en betydelig «gjennomtrekk» på grunn av flytting, både i daghjemmet og i andre aktiviteter. Et par kristne familier f.eks., som kunne ha betydd mye for oppbyggingen av arbeidet, ble snart forflyttet. Selvsagt betyr ikke dette at slike er tapt for evangeliet. De går til nye oppgaver i nye sammenhenger. Men kontinuitet i arbeidet er nok et problem vi vil måtte kjempe med i særlig grad i drabant-by-evangeliseringen, og som vil gjøre det påkrevd at en søker kontakt også utenfor blokkbebyggelsen, i en befolkningsgruppe som er mere stabil. Samtidig kaller problemet på et bedre utbygd «meldeapparat», slik at de som flytter, enten det er kristne eller mennesker som ikke er kommet lengre enn til en første kontakt med evangeliet, kan introduseres for menigheter eller kristne på stedet hvor de kommer – om det da fins noen.

Det kan ikke herske tvil om at det som her er sagt om drabant-byene, representerer en av de store utfordringene til kirke og misjon i dagens Japan. Selvfølgelig ikke slik å forstå at vi med god samvittighet kan legge oppgavene på landsbygda og i de gamle boligsentra bak oss. Men drabantbyene representerer et nytt trekk i samfunnsmønsteret, og blant de mennesker som daglig rykkes opp fra sitt tradisjonelle miljø og plantes inn i disse konsentrerte boligsentra, føler mange seg nærmest i usikkert ingen-

mannsland mellom en forgangen og en ny tid. Det betyr slett ikke at en står klar til automatisk å ta imot evangeliet. Det kan skape innesluttethet såvel som åpenhet. Drabantbyene konfronterer oss med nye utfordringer, ny kamp – og nye muligheter. Det er mye om å gjøre at kirke og misjon i dagens Japan satser så mye som mulig av mannskap og midler for å formidle evangeliets varme og lys til denne verden i steril og gold betong. Ennå er vi bare såvidt begynt.

NOTER

¹ Ordet «danchi» er den japanske ekvivalent til det norske «drabantby», og ville direkte oversatt nærmest bety «gruppe-område» e.l.

² For en kortfattet oversikt over japansk etterkrigshistorie, se f.eks. Malcolm Kennedy: «A short History of Japan», The New American Library, 1964.

³ Til orientering om dette, se Hirotatsu Fujiwara: «I Denounce Soka Gakkai», Nisshin Hodo Co., 1970. En berømt japansk professors oppgjør med Soka Gakkai og Komeito. Den japanske originalutgaven skapte voldsomme bølger i Nasjonal-forsamlingen.

⁴ Den danske Japan-misjonær Harry Thomsen har utgitt en grei oversikt over de nye religioner i Japan: «The New Religions Of Japan», Charles E. Tuttle Co, 1963.

⁵ Denne framgangsmåte har vært benyttet med godt resultat av andre grupper, og vil bli brukt av Misjonsselskapet i arbeidet i den nevnte kjempeby ved Osaka. Dette vil mye mulig vise seg å være den heldigste måte å arbeide på.